

3 Oplegnotitie Open Standaarden, lijsten

Vergadering:	Forum Standaardisatie woensdag 27 september 2023
Agendapunt:	3
Documentnummer:	FS-20230927.3
Aan:	Forum Standaardisatie
Van:	Stuurgroep Open Standaarden
Datum:	Woensdag 27 september 2023
Versie:	1.0
Bijlage:	FS-20230927.3A-intakeadvies-wijzigingen-Geo-standaarden FS-20230927.3B-intakeadvies-versiewijziging-NLRS FS-20230927.3C-aanvullende-onderzoeken-actualiteit-standaarden FS-20230927.3E-voortgang-doorontwikkeling-lijst-aanbevolen-standaarden
Opstellers:	Hans Laagland Han Zuidweg (3E. voortgang doorontwikkeling lijst aanbevolen standaarden)
Rechten:	CC0 publieke domein verklaring

Samenvatting

Ter besluitvorming

Vraag aan Forum Standaardisatie om in te stemmen met het volgende advies:

- A. toetsen van generatiewissel binnen **Geo-standaarden** (verplichten **OGC API's** en aanbevelen **WMS en WFS**) en toetsen of **GeoPackage** (onderdeel van Geo-standaarden) in de nieuwe versie 1.3.1 geschikt is te blijven verplichten aan de overheid
- B. toetsen of de standaard **Nederlandse Revit Standaard (NLRS)** in de nieuwe versie (3.0.1) geschikt is om te blijven aan te bevelen aan de overheid (betere gegevensuitwisseling) en onderzoeken of de beheerorganisatie **Stichting Revit Standards** in aanmerking komt voor het predicaat 'uitstekend beheer'

- C. opstarten van **aanvullende onderzoeken** naar borgen actualiteit van standaarden (versies) op de lijst open standaarden

Ter toelichting

- D. Voortgang lopende procedures
  - 1. Betere gegevensuitwisseling:
    - a. NEN 3610 (onderdeel van Geo-standaarden; basismodel voor geo-informatie) verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting) in nieuwe versie
  - 2. Verwijderen elf standaarden lijst aanbevolen standaarden niet meer aanbevelen aan de overheid (batch-procedure)
- E. Voortgang doorontwikkeling lijst aanbevolen standaarden

Ter besluitvorming

Ad A. Intakeadvies wijzigingen Geo-standaarden (betere gegevensuitwisseling)

[Bijlage: FS-20230927.3A-intakeadvies-wijzigingen-Geo-standaarden]

Vraag aan Forum Standaardisatie om in te stemmen met de volgende adviezen:

- a. toetsen in kader van generatiewissel of **OGC API standaarden** (onderdeel van de **Geo-standaarden**) geschikt zijn om te verplichten aan de overheid ('[pas toe of leg uit](#)'-verplichting) en **WMS en WFS** geschikt zijn om aan te bevelen (betere gegevensuitwisseling)
- b. toetsen of **GeoPackage** (onderdeel van de **Geo-standaarden**) in de nieuwe versie (1.3.1) geschikt is om te blijven verplichten aan de overheid ('[pas toe of leg uit](#)'-verplichting) (betere gegevensuitwisseling)

Leeswijzer

Indiener Geonovum heeft bij het Forum Standaardisatie een wijzigingsverzoek ingediend voor de basisset [Geo-standaarden](#) op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Het wijzigingsverzoek draait primair om de opvolging van een oude generatie standaarden door een nieuwe generatie (op REST API's gebaseerde) standaarden. Het ligt in de lijn van de verwachting dat het Forum Standaardisatie vaker aanmeldingen gaat ontvangen die een dergelijke generatiewisseling inhouden. Indiener Geonovum en het Bureau Forum Standaardisatie hebben besproken hoe deze generatiewissel het beste kan worden ingepast in de gangbare toetsingsprocedures van het Forum Standaardisatie.

Daarnaast heeft de indiener een versiewijziging van een standaard (GeoPackage) binnen de basisset Geo-standaarden aangemeld.

In afstemming met de indiener Geonovum is ervoor gekozen de generatiewissel en de versiewijziging via één gecombineerde toetsingsprocedure te toetsen. Dit heeft geleid tot een 'Intakeadvies wijzigingen Geo-standaarden' dat uitgebreider is en dat een andere vorm heeft dan het Forum Standaardisatie gewoon is.

Voor details over het wijzigingsverzoek van de basisset Geo-standaarden verwijst de Stuurgroep Open Standaarden naar het vervolg in deze Oplegnotitie en naar het 'Intakeadvies wijzigingen Geo-standaarden'.

Advies

De Stuurgroep Open Standaarden adviseert het Forum Standaardisatie om een generatiewissel voor de **Geo-standaarden** in procedure te nemen. Het betreft het voorstel in twee delen:

1. de Nederlandse profielen op WMS en WFS uit de huidige registratie Geo-standaarden halen, deze daarmee van de 'pas toe of leg uit'-lijst afvoeren
2. de Nederlandse profielen op WMS en WFS opnemen op de lijst aanbevolen standaarden

3. twee modulaire standaarden toevoegen aan de set Geo-standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst als moderne opvolger van het Nederlands profiel op WFS:
  - a. OGC API – Features - Part 1: Core
  - b. OGC API – Features – Part 2: Coordinate Reference Systems by Reference
4. één modulaire standaard toevoegen aan de set Geo-standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst als *de-facto* moderne opvolger van het Nederlandse profiel op WMS:
  - a. OGC API – Tiles – Part 1: Core

Daarnaast adviseert de Stuurgroep Open Standaarden het Forum Standaardisatie om te toetsen of **GeoPackage** (onderdeel van de Geo-standaarden) in de nieuwe versie [\(1.3.1\)](#) geschikt is om te blijven verplichten aan de overheid.

Een uitgebreid expertonderzoek is aangewezen om het transitievoorstel en de versiewijziging te toetsen aan de criteria voor opname op de lijst.

OGC API standaarden en **WMS en WFS** (onderdeel van de Geo-standaarden) dragen bij aan publiceren en uitwisselen van geo-informatie op het web.

GeoPackage (onderdeel van de Geo-standaarden) is een standaard voor uitwisselen van geo-informatie als dataset. De geclusterde registratie [Geo-standaarden](#) vormt een 'paraplu' voor een aantal, autonome, afzonderlijke standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst, zoals WMS en WFS en GeoPackage.

Hoe is het proces verlopen?

Geonovum heeft 6 december 2022 het wijzigingsverzoek voor de geclusterde registratie Geo-standaarden aangemeld bij het Bureau Forum Standaardisatie. Het wijzigingsvoorstel betreft om een transitievoorstel voor de Geo-standaarden in procedure te nemen en om GeoPackage in de nieuwe versie (1.3.1) te blijven verplichten aan de overheid. Op 6 en 10 juli 2023 heeft het intakegesprek plaatsgevonden. Tijdens het intakegesprek is de wens voor uitvoeren van aanvullend onderzoeken geuit.

A. Generatiewissel Geo-standaarden (verplichten OGC API's en aanbevelen WMS en WFS)

Samenvatting transitievoorstel (verplichten OGC API's en aanbevelen WMS en WFS)

De intentie van indiener Geonovum voor het verplichten van OGC API's is mede om een generatiewissel van standaarden te bewerkstelligen van WMS en WFS naar API standaarden in lijn met de Nederlandse [API Strategie](#). De wijzigingsaanvraag draait primair om de opvolging van een oude generatie standaarden door een nieuwe generatie (op REST API's gebaseerde) standaarden.

De drie OGC-API standaarden zijn binnen de registratie Geo-standaarden de beoogde opvolgers van WMS en WFS. WMS en WFS zijn de vorige generatie standaarden die het respectievelijk mogelijk maken om geo-informatie als kaartbeelden ('plaatjes') of object-

gericht op het web uit te wisselen. Zij worden gezien als relatief complex: vooral geo-specialisten kunnen goed met deze standaarden werken, terwijl ontwikkelaars van buiten het geo-informatiedomein vaak afhaken; hierdoor wordt de potentiële meerwaarde van het (geo-) datagedreven werken slechts gedeeltelijk gerealiseerd. De genoemde nieuwe generatie OGC-API standaarden zijn gebaseerd op REST-architectuur en zijn beter geschikt om data te ontsluiten en data te (her)gebruiken. De OGC API standaarden voldoen aan de criteria om in procedure genomen te worden, en de procedure wordt kansrijk geacht.

Belang van de standaard: betere gegevensuitwisseling

De **OGC API standaarden** dragen bij aan betere gegevensuitwisseling doordat geo-informatie laagdrempelig en minder afhankelijk van geo-expertise benut kan worden. Zodoende kunnen dankzij OGC API standaarden niet geo-specialisten gemakkelijker geo-data bevragen en gebruiken. Hierdoor wordt geo-informatie beter beschikbaar.

De relevantie van het goed kunnen uitwisselen van geo-informatie, ook met niet-geo-applicaties, schuilt er voor de overheid in dat veel van de grote maatschappelijke opgaven (denk aan de energietransitie, woningbouw en stikstof) een duidelijke ruimtelijke component hebben.

WMS en WFS dragen bij aan betere gegevensuitwisseling van geo-informatie doordat zij het mogelijk maken om respectievelijk geo-informatie als kaartbeelden ('plaatjes') of object-gericht op het web (als data) uit te wisselen.

WMS en WFS zijn internationale standaarden voor het beschikbaar stellen van geo-data, respectievelijk 'als plaatje' en 'als data'. De internationale standaarden kennen een aantal vrijheidsgraden. De Nederlandse profielen zijn ontwikkeld om de vrijheidsgraden in te perken waardoor de interoperabiliteit binnen de Nederlandse overheid wordt verbeterd.

Over de standaarden

De **OGC API's** (nieuwe generatie standaarden) zijn een modulaire standaard die het mogelijk maakt om geo-informatie op het web te creëren, wijzigen en bevragen. OGC API standaarden sluiten beter dan WMS en WFS aan bij de huidige ontwikkelingen rond data op het web en bij de [NL API strategie](#).

WMS-profiel en het WFS-profiel (vorige generatie standaarden) zijn Nederlandse profielen op internationale ISO-standaarden. De Nederlandse profielen zijn ontwikkeld om de nog aanwezige vrijheidsgraden in de internationale standaarden in te perken. In het Web Map Services (WMS)-profiel zijn zaken beschreven als het bestandsformaat en het coördinatenstelsel. De WMS-standaard definieert de manier waarop geo-data als service kan worden aangeboden en kan worden bekeken. Het Nederlandse profiel is afgestemd op de eisen in de INSPIRE specificaties voor View Services. Wanneer het Nederlandse WMS profiel wordt toegepast, is ook aan de INSPIRE eisen voor View Services voldaan.

B. Versie wijzigen GeoPackage (1.3.1)

Samenvatting versie wijzigen GeoPackage (1.3.1)

Geonovum heeft het verzoek ingediend te toetsen of GeoPackage geschikt is om te blijven verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting) in de nieuwe versie 1.3.1. De wijziging betreft een beperkte aanpassing. Voor de afnemer van de data zijn er geen gevolgen. De versiewijziging GeoPackage voldoet aan de criteria om in procedure genomen te worden, en de procedure wordt kansrijk geacht.

Belang van de standaard: betere gegevensuitwisseling

GeoPackage draagt bij aan betere gegevensuitwisseling doordat overheden en organisaties eenvoudiger geo-informatie uit (geo)basisregistraties en andere centrale of decentrale voorzieningen kunnen uitwisselen, zowel onderling als met burgers en bedrijven. Deze breed toegankelijke en laagdrempelige gegevensuitwisseling via GeoPackage zorgt voor meer transparantie en openbaarheid van overheidsinformatie.

Over de standaarden

GeoPackage is bedoeld voor het ter download aanbieden aan derden van geografische informatie en moet gezien worden als aanvulling op Geography Markup Language (GML). GeoPackage levert compacte bestanden en kent brede ondersteuning in software.

Ad B. Intakeadvies versiewijziging NLRs (betere gegevensuitwisseling)

[Bijlage: FS-20230927.3B-intakeadvies-versiewijziging-NLRs]

Vraag aan Forum Standaardisatie om in te stemmen met het volgende advies:

- a. toetsen of de standaard **Nederlandse Revit Standaard (NLRs)** in de nieuwe versie (3.0.1) geschikt is om te blijven aan te bevelen aan de overheid (betere gegevensuitwisseling)
- b. onderzoeken of de beheerorganisatie **Stichting Revit Standards** in aanmerking komt voor het predicaat 'uitstekend beheer'

Advies

De Stuurgroep Open Standaarden adviseert het Forum Standaardisatie om te toetsen of de **Nederlandse Revit Standaard (NLRs)** in de nieuwe versie ([3.0.1](#)) geschikt is om te blijven aan te bevelen aan de overheid. NLRs is een standaard voor uitwisselen van bouw informatie waarin afspraken zijn vastgelegd over naamgeving, modelstructuur, en gebruik van parameters.

Daarnaast adviseert de Stuurgroep Open Standaarden om te onderzoeken of de standaardisatieorganisatie **Stichting Revit Standards** voldoet aan de eisen die zijn gesteld aan 'uitstekend beheer'.

De indiener Stichting Revit Standards verzoekt om de versie van NLRs te actualiseren op de lijst aanbevolen standaarden. De nieuwe versie implementeert een aantal ontwikkelingen in de bouwsector van de laatste jaren, ten behoeve van uitwisseling met nieuwe versies van de standaarden die worden gebruikt ([IFC](#), [NL/SfB](#)). Daarnaast sluit de nieuwe versie beter aan bij ontwikkelingen binnen de bouwsector, zoals implementatie van nieuwe werkmethodeken die door bijvoorbeeld het BIMloket worden ontwikkeld. Bij de aanmelding heeft de indiener het verzoek ingediend voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

Een expertonderzoek is aangewezen om de standaard in de nieuwe versie te toetsen aan de criteria voor opname op de lijst aanbevolen standaarden met extra aandacht voor de punten die naar voren zijn gekomen tijdens het intakegesprek en voor het criterium 'open beheerproces' vanwege het verzoek van de beheerorganisatie voor predicaat 'uitstekend beheer'.

Belang van de standaard: betere gegevensuitwisseling

De bouwstandaard NLRs draagt bij aan betere gegevensuitwisseling en leveranciers-onafhankelijkheid doordat NLRs het eenvoudiger maakt om informatie van bouwobjecten in het bouwproject uit te wisselen. Hiermee verlaagt de NLRs de kosten bij uitvoering van projecten waarin gewerkt wordt met een Bouw Informatie Model (BIM), omdat er niet elke keer opnieuw projectspecifieke afspraken gemaakt hoeven te worden.

Betrokkenen in een bouwproject wisselen gegevens uit in het IFC formaat, maar hun modellen sluiten vaak niet op elkaar aan. Daardoor kan het moeilijk zijn IFC bestanden van verschillende aanbieders met elkaar te vergelijken of te combineren. NLRS lost dit probleem op voor gebruikers van het modelleringspakket Autodesk Revit, door de Revit bibliotheekstructuur voor bouwobjecten te standaardiseren.

Hoe is het proces verlopen?

De Stichting Revit Standards (SRS) heeft op 16 oktober 2022 NLRS in de nieuwe versie 3.0.1 aangemeld bij het Bureau Forum Standaardisatie om te blijven aanbevelen aan de overheid. Op 16 juni 2023 heeft het intakegesprek plaatsgevonden.

Over de standaard

[Nederlandse Revit Standaard](#) (NLRS) is een gebruikersstandaard van gebruikers van het softwarepakket Autodesk Revit. In de NLRS zijn afspraken vastgelegd over naamgeving, modelstructuur, en gebruik van parameters. Door deze afspraken kunnen vanuit Revit gestandaardiseerde en leveranciersafhankelijke IFC bestanden (dit zijn: bestandsformaten voor bouwwerkinformatiemodellen) geëxporteerd worden. [IFC](#) staat op de 'pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie.

NLRS zorgt ervoor Autodesk Revit IFC bestanden exporteert die op een gestandaardiseerde manier gestructureerd zijn. Daardoor zijn ze ook voor *niet*-gebruikers van Autodesk Revit altijd op een eenduidige manier te interpreteren en gebruiken.

NLRS in de nieuwe versie 3.0.1. is vooral een consolidatieslag. Na de release van NLRS 2.5.2. is er op het gebied van standaardisatie veel veranderd in de bouwsector. De NLRS is met deze ontwikkelingen meegegroeid. Inconsistenties in versie 2.5.2. zijn opgelost in versie 3.0.1. Daarnaast is de NLRS 3.0.1 uitgebreid op het vlak van installatietechniek, en sluit NLRS 3.0.1 aan op de (in de praktijk actuele) IFC4.

De beheerorganisatie heeft inmiddels een volgende versie (3.1.1) van NLRS met een relevante uitbreiding voor de installatietechniek in vergaande voorbereiding. Stichting Revit Standards verzoekt om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer' zodat de aankomende versies (3.1.1) en toekomstige versies niet steeds weer getoetst hoeven worden.

Ad C. Aanvullende onderzoeken actualiteit standaarden (versies) op lijst open standaarden

[Bijlage: FS-20230927.3C-aanvullende-onderzoeken-actualiteit-standaarden]

Vraag aan Forum Standaardisatie om in te stemmen met het volgende advies:

opstarten van **aanvullende onderzoeken** naar borgen actualiteit standaarden (versies) op lijst open standaarden

Advies

De Stuurgroep Open Standaarden adviseert het Forum Standaardisatie om twee aanvullende onderzoeken op te starten om de actualiteit van standaarden (versies) op de lijst open standaarden te verbeteren binnen de zorgvuldigheid van de open toetsingsprocedure van het Forum Standaardisatie. Het betreft:

- onderzoek de mogelijkheid voor (een equivalent van) het toekennen van een predicaat 'uitstekend beheer' aan een Nederlandse, daarvoor aangewezen proxy in het geval van een standaard met een internationale beheerorganisatie;
- onderzoek een methodologie voor het vereenvoudigen van het doorvoeren van zogenoemde kleine versiewijzigingen (bijvoorbeeld y- of z-releases) om de actualiteit van standaarden op de lijst open standaarden te verbeteren, in situaties waar het predicaat 'uitstekend beheer' niet van toepassing is, zonder daarbij in te leveren op de zorgvuldigheid zodat de toetsende rol van het Forum Standaardisatie gewaarborgd is.

Aanvullend onderzoek vindt plaats in het kader van Doorontwikkeling van lijst open standaarden.

Belang van de onderzoeken

Er is een trend dat versies van standaarden vaker en meer kort-cyclisch verloop hebben. Wijzingen in de nieuwe versies kunnen minder ingrijpend zijn op het gebruik van de standaard.

De toetsingsprocedure voor het aanmelden en doorvoeren van een versiewijziging van een standaard kost zodanig tijd, dat het risico ontstaat dat het gat tussen release en aanpassing van de meest recente versie van de standaard op de lijst eerder groter dan kleiner wordt, zeker bij standaarden met een kort-cyclisch verloop.

Het onderzoek wil verschillende mechanismes onderzoeken om kleine versiewijzigingen met geringe impact op de eindgebruikers te kunnen doorvoeren op de lijst open standaarden zonder dat een gehele toetsingsprocedure hiervoor wordt aangewend, maar wel met behoud van de zorgvuldigheid van het Forum Standaardisatie.

Ter toelichting

Ad D. Voortgang lopende procedures

[Bijlage: geen]

1. Betere gegevensuitwisseling

a. NEN 3610 (onderdeel van Geo-standaarden; basismodel voor geo-informatie)

Forum Standaardisatie toetst of de standaard NEN 3610 (onderdeel van Geo-standaarden) in de nieuwe versie (NEN 3610:2022 nl) geschikt is om te blijven verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting). NEN 3610 is een basismodel voor geo-informatie en geeft regels voor het eenduidig beschrijven, uitwisselen en op het web publiceren van geo-informatie.

Geonovum heeft NEN 3610 in de nieuwe versie (NEN 3610:2022 nl) op 30 augustus 2022 aangemeld bij het Bureau Forum Standaardisatie. Het Forum Standaardisatie heeft op 8 februari 2023 besloten om de versiewijziging van NEN 3610 in procedure te nemen. De expertbijeenkomst heeft op 29 juni plaatsgevonden. De openbare consultatie van het expertadvies vindt plaats van medio september tot medio oktober.

2. Verwijderen elf standaarden lijst aanbevolen standaarden

Forum Standaardisatie toetst in een gecombineerde toetsingsprocedure om een groep van elf standaarden van de lijst aanbevolen standaarden niet meer aan te bevelen aan de overheid. Het betreft de standaarden CalDAV, DHCP, DNS, EI Standaarden, http, IMAP, IPP, MTOM, SIP, UDDI, WebDav. Forum Standaardisatie heeft deze elf standaarden vastgesteld op 8 februari 2023.

Voor de verwijdering van deze standaarden volgt BFS de reguliere [toetsingsprocedure](#), bestaande uit een expertonderzoek en een openbare consultatie, gevolgd door een Forumadvies. Het expertonderzoek vond plaats op 31 augustus, de openbare consultatie volgt in het najaar 2023. Het Forumadvies staat gepland voor de Forum Standaardisatievergadering van 28 februari 2024.

Ad E. Voortgang doorontwikkeling lijst aanbevolen standaarden

[Bijlage: FS-20230927.3E-voortgang-doorontwikkeling-lijst-aanbevolen-standaarden]

In de vergadering van het Forum Standaardisatie van 20 april 2022 presenteerde Paul Dam van Lex Digitalis de conclusies van zijn [onderzoek naar de doorontwikkeling van de lijsten](#) open standaarden. Hieruit kwam een aantal adviezen voort. Het Forum Standaardisatie vroeg BFS om deze adviezen op te volgen en te implementeren.

De notitie rapporteert over de voortgang op de acties voor de doorontwikkeling van de lijst aanbevolen standaarden. Het Forum Standaardisatie vroeg hier in de vergadering van 14 juni 2023 om.

Het betreft de onderstaande acties:

- Doelmatiger indeling van de lijsten
- 'Andersoortige standaarden' op de lijst aanbevolen standaarden
- Actief onderhoud op de lijst aanbevolen standaarden
- Gangbare standaarden minder op de voorgrond
- Maatschappelijk belang van standaarden duidelijker maken